

ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาในเขตกรุงเทพมหานคร



นางสาวเปรมวดี อารุธรรมปรีชา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

สาขาวิชาประชากรศาสตร์ ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974 - 635 - 394 - 2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4 ส.ค. 2547

I 19335210

RELATIONSHIPS BETWEEN DAUGHTERS AND MOTHERS IN  
BANGKOK METROPOLIS

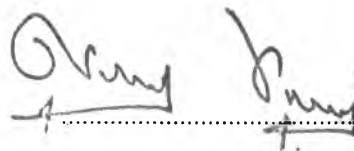
Miss Premwadee Avutgampreecha

A Thesis Submitted In Partial Fulfillment Of The Requirement  
For The Degree Of Master Of Arts  
Department Of Sociology And Anthropology  
Graduate School  
Chulalongkom University  
Academic Year 1997  
ISBN 974 - 635 - 394 - 2

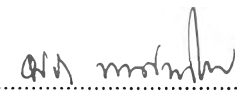
หัวข้อวิทยานิพนธ์      ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาในเขตกรุงเทพมหานคร  
โดย                              นางสาวเปรมวดี อวูธกรรมปรีชา  
ภาควิชา                        สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
อาจารย์ที่ปรึกษา            ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์

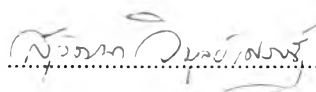
---

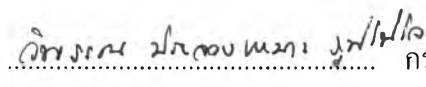
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง  
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยามหาบัณฑิต

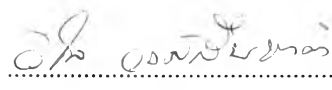
  
..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย  
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุวัฒนา ชุติวังศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

  
..... ประธานกรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. อมรา พงศาพิชญ์)

  
..... อาจารย์ที่ปรึกษา  
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์)

  
..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล)

  
..... กรรมการ  
(รองศาสตราจารย์ ดร. วิไล วงศ์สืบชาติ)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

เปรมวดี อาวุธกรรมปริชา : ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาในเขต  
กรุงเทพมหานคร (RELATIONSHIPS BETWEEN DAUGHTERS AND MOTHERS  
IN BANGKOK METROPOLIS)

อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร.สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์, 93 หน้า. ISBN 974-635-394-2

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา รวมถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ดังกล่าว ประกอบด้วยอายุของสตรี จำนวนบุตรของสตรี ระดับการศึกษาของสตรี แบบแผนครอบครัวของสตรี ระดับงานของสตรี รายได้ของสตรีและสามี โดยได้แบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น 4 ด้าน คือ ความสนิทสนมกับมารดา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว และความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา ประชากรที่ตกเป็นตัวอย่างของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ สตรีที่เป็นข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจที่ปฏิบัติงานในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 507 คน จากข้อมูลในโครงการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ของประชากร 3 วัย ในประเทศไทยของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี พ.ศ.2536 การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือลักษณะที่ 1 การวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดาด้วยตัวแปรอิสระทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ โดยใช้ค่าสถิติ Kendall's Tau-B สรุปดังต่อไปนี้

ความสนิทสนมกับมารดา พบว่าอายุของสตรีและแบบแผนครอบครัวของสตรีมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับความใกล้ชิดสนิทสนมกับมารดา

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา พบว่ารายได้ของสามีสตรีที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา

ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว พบว่าอายุของสตรี รายได้ของสตรี และรายได้ของสามี สตรีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว

ความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา พบว่าระดับการศึกษาของสตรี ระดับงานของสตรี รายได้ของสตรี และรายได้ของสามีสตรี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา

ลักษณะที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยรวมกับตัวแปรอิสระทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจ โดยใช้ค่าเฉลี่ยคะแนนรวมของรูปแบบความสัมพันธ์ทั้ง 4 ด้าน คือ ความสนิทสนมกับมารดา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา ความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาวและความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา และใช้ค่าสถิติ F-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ต่ำกว่า .05 สรุปดังนี้

อายุของสตรี รายได้ของสตรี และรายได้ของสามีสตรี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความสัมพันธ์โดยรวม

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
สาขาวิชา..... ประชากรศาสตร์  
ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....  
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

พิมพ์ต้นฉบับบทความวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

# # C730427 : MAJOR DEMOGRAPHY  
KEY WORD: RELATIONSHIPS/MOTHERS/DAUGHTERS

PREMWADEE AVUTGAMPREECHA: RELATIONSHIPS BETWEEN  
DAUGHTERS AND MOTHERS IN BANGKOK METROPOLIS.

THESIS ADVISOR : ASST. PROF. SUVATHANA VIBULSRESTH, PH.D.

93 pp. ISBN 974-635-394-2

The purpose of this research is to examine demographic, social and economic factor influencing the relationship between daughters and mothers in Bangkok Metropolis. Those factors are female respondents' age, number of children, educational level, family pattern, rank of occupation, income and husbands' income. Five hundreds and seven female respondents of this study were derived from a research project of the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, called 'A Study of Three Generations' Relation in Thailand'. A multi-stage sampling technique was used in selecting about one thousand civil servants and officers of government enterprise in Bangkok Metropolis.

The analysis of the relationship between daughters and mothers was divided into two parts. The first part was to explore an influence of socio-economic and demographic factors on the relationship through four aspects: closeness, exchange of ideas, mothers' understanding towards daughters, and daughters' understanding toward mothers. Kendall's Tau-B was used in testing the validity of the hypothesis. The research results were as follows.

1) Closeness: it was found that respondents' age and family pattern had an effect on the relationship between daughters and mothers.

2) Exchange of ideas: only husbands' income exerted an influence on the relationship.

3) Mother' understanding towards daughters: respondents' age, income and husbands' income influenced the relationship.

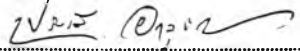
4) Daughters' understanding towards mothers: educational level, rank of occupation, income and husbands' income had an influence on the relationship.

The F-test was used in the second part of this study. All independent variables were analyzed with an average point of the combined four aspects of the relationship. It was found that only respondents' age, income and husbands' income had a statistically influence on the relationship.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา..... ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา..... 2540

ลายมือชื่อนิสิต..... 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... 

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

## กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ แนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่งมาตลอด และขอขอบคุณสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่อนุญาตให้ใช้ข้อมูลของโครงการวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ของประชากร 3 วัย ในประเทศไทย พ.ศ. 2536

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิพรรณ ประจวบเหมาะ รุฟโฟโล กรรมการวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิไล วงศ์สีบชาติ กรรมการวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำแนะนำแก้ไข ปรับปรุงวิทยานิพนธ์

ตลอดระยะเวลาการเขียนวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยได้รับความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากเจ้าหน้าที่สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คือ คุณศิริวรรณ ศิริบุญ คุณชัยวิทย์ วรสุต และคุณปรียา รุ่งใสภาสกุล ตลอดจนพี่ ๆ เพื่อน ๆ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ คุณวลัยพรรณ วิริยะบุญชัย ที่ช่วยในการตรวจทานและพิมพ์วิทยานิพนธ์

ท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้การอุปการะและส่งเสริมให้การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนสมาชิกครอบครัวและครอบครัววิริยะบุญชัยที่เป็นกำลังใจจนวิทยานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี

## สารบัญ

|   | หน้า |
|---|------|
| บทคัดย่อภาษาไทย .....                           | ง    |
| บทคัดย่อภาษาอังกฤษ .....                        | จ    |
| กิตติกรรมประกาศ .....                           | ฉ    |
| สารบัญ .....                                    | ช    |
| สารบัญตาราง.....                                | ฅ    |
| <b>บทที่</b>                                    |      |
| 1 บทนำ .....                                    | 1    |
| ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา .....            | 1    |
| วัตถุประสงค์ .....                              | 3    |
| วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง .....                     | 4    |
| แนวคิดเชิงทฤษฎี .....                           | 8    |
| กรอบแนวคิดของการศึกษา .....                     | 12   |
| สมมุติฐานการศึกษา .....                         | 13   |
| ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ .....                 | 13   |
| 2 ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่วไปของข้อมูล..... | 14   |
| การเก็บรวบรวมข้อมูล .....                       | 14   |
| ข้อจำกัดของข้อมูล .....                         | 16   |
| ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา .....                    | 16   |
| นิยามศัพท์ .....                                | 17   |
| การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล .....            | 18   |
| ลักษณะทั่วไปของข้อมูล .....                     | 19   |
| ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา.....         | 22   |
| 3 ผลการศึกษา .....                              | 25   |

## สารบัญ (ต่อ)

|                           | หน้า |
|---------------------------|------|
| 4 สรุปและข้อเสนอแนะ ..... | 70   |
| สรุป .....                | 70   |
| ข้อเสนอแนะ.....           | 76   |
| รายการอ้างอิง.....        | 77   |
| ภาคผนวก .....             | 82   |
| ประวัติผู้เขียน.....      | 93   |



## สารบัญตาราง

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 1        | ร้อยละของผู้ตอบจำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม.....   | 20   |
| 2        | ร้อยละของผู้ตอบจำแนกตามความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา.....  | 23   |
| 3        | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดา จำแนกตามอายุของสตรี .....                                       | 26   |
| 4        | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา<br>จำแนกตามอายุของสตรี .....         | 27   |
| 5        | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตาม อายุ<br>ของสตรี.....                     | 28   |
| 6        | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตาม อายุ<br>ของสตรี .....                    | 29   |
| 7        | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามอายุของสตรี .....  | 30   |
| 8        | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดา จำแนกตามจำนวนบุตรของ<br>สตรี .....                              | 31   |
| 9        | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา<br>จำแนกตามจำนวนบุตรของสตรี.....     | 32   |
| 10       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตาม<br>จำนวนบุตรของสตรี .....                | 33   |
| 11       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตาม<br>จำนวนบุตรของสตรี .....                | 34   |
| 12       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามจำนวนบุตรของสตรี .....                                       | 35   |
| 13       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามอายุของสตรี และจำนวน<br>บุตรของสตรี .....                    | 36   |
| 14       | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดา จำแนกตามระดับการศึกษา<br>ของสตรี .....                          | 38   |
| 15       | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา<br>จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี..... | 39   |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 16       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี.....               | 40   |
| 17       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี.....               | 41   |
| 18       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษาของสตรี .....                                  | 42   |
| 19       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมจำแนกตามอายุของสตรี และระดับการศึกษาของสตรี .....                   | 42   |
| 20       | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดา จำแนกตามแบบแผนครอบครัวของสตรี .....                           | 44   |
| 21       | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา จำแนกตามแบบแผนครอบครัวของสตรี..... | 45   |
| 22       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตามแบบแผนครอบครัวของสตรี.....              | 46   |
| 23       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตามแบบแผนครอบครัวของสตรี.....              | 47   |
| 24       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามแบบแผนครอบครัวของสตรี                                      | 48   |
| 25       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามอายุของสตรี และแบบแผนครอบครัวของสตรี.....                  | 48   |
| 26       | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดาจำแนกตามระดับงานของสตรี  | 50   |
| 27       | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา จำแนกตามระดับงานของสตรี .....      | 51   |
| 28       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตามระดับงานของสตรี.....                    | 52   |
| 29       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตามระดับงานของสตรี.....                    | 53   |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

| ตารางที่ |   | หน้า |
|----------|---|------|
| 30       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามระดับงานของสตรี.....                                       | 54   |
| 31       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมจำแนกตามอายุของสตรี และระดับงาน<br>ของสตรี.....                     | 54   |
| 32       | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดา จำแนกตามรายได้ของสตรี ...                                     | 56   |
| 33       | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา<br>จำแนกตามรายได้ของสตรี.....      | 57   |
| 34       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตาม<br>รายได้ของสตรี .....                 | 58   |
| 35       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตาม<br>รายได้ของสตรี.....                  | 59   |
| 36       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามรายได้ของสตรี.....   | 60   |
| 37       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามอายุของสตรี และรายได้<br>ของสตรี .....                     | 60   |
| 38       | การกระจายร้อยละของความสนิทสนมกับมารดา จำแนกตามรายได้ของสามี<br>สตรี .....                           | 62   |
| 39       | การกระจายร้อยละของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างบุตรสาวกับมารดา<br>จำแนกตามรายได้ของสามีสตรี ..... | 63   |
| 40       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของมารดาที่มีต่อบุตรสาว จำแนกตาม<br>รายได้ของสามีสตรี .....             | 64   |
| 41       | การกระจายร้อยละของความเข้าใจของบุตรสาวที่มีต่อมารดา จำแนกตาม<br>รายได้ของสามีสตรี.....              | 65   |
| 42       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวม จำแนกตามรายได้ของสามีสตรี.....                                     | 66   |
| 43       | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมจำแนกตามรายได้ของสามีสตรี และรายได้<br>ของสามีสตรี .....            | 67   |

## สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

ตารางที่

|    |  |    |
|----|--|----|
| 44 | ค่าเฉลี่ยคะแนนความสัมพันธ์โดยรวมจำแนกตามรายได้ของสตรี<br>และรายได้ของสามีสตรี .....                          | 68 |
| 45 | แสดงตัวแปรอิสระทางประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบ<br>ความสัมพันธ์ระหว่างบุตรสาวกับมารดา ..... | 73 |
| 46 | แสดงตัวแปรอิสระทางด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมที่มีอิทธิพลต่อ<br>ความสัมพันธ์โดยรวม .....                   | 75 |